

INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAM ORIENTUES
PËR PËRGATITJEN E PROVIMIT KOMBËTAR
TË MATURËS SHETËRORE
PËR GJIMNAZIN**

LËNDA:

HISTORI BËRTHAMË

Koordinatorë: Ines Todhe

VITI MËSIMOR 2011 – 2012

UDHËZIME TË PËRGJITHSHME

Programi orientues i Maturës Shtetërore për lëndën me zgjedhje “Histori bërthamë” ka për qëllim përgatitjen e nxënësve për provimin e kësaj lënde. Programi përfshin konceptet më të rëndësishme të historisë, njohuritë, aftësitë e qëndrimet themelore që nxënësi duhet të zotërojë në këtë lëndë. Ky program është hartuar duke u bazuar në programet e lëndës së historisë së gjimnazit.

Programi orientues i Maturës Shtetërore për provimin me zgjedhje të lëndës së historisë-bërthamë, për vitin shkollor 2011-2012, përbën një dokument të vlefshëm për mësuesit e gjimnazit, nxënësit e interesuar dhe specialistët e përfshirë në procesin e hartimit dhe vlerësimit të testit të Maturës Shtetërore.

- Programi përmban dhe siguron informacionin e nevojshëm për mësuesit e historisë së gjimnazit, që do të përgatisin maturantët për provimin e historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore 2011-2012.
- Programi orienton nxënësit për njohuritë, konceptet dhe aftësitë kryesore që duhet të zotërojnë për të përballuar me sukses provimin e historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore.
- Programi përbën një dokument zyrtar, që duhet zbatuar me korrektesë nga specialistët e përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe tezës së provimit të historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore.

Ky program duhet shqyrtuar me kujdes nga secili prej grupeve të interesuara. Kujdes i veçantë duhet bërë nga specialistët e përfshirë në hartimin e bankës së pyetjeve dhe tezës së provimit të historisë bërthamë, si lëndë me zgjedhje në Maturën Shtetërore, të cilët nuk duhet të përfshijnë për vlerësim objektiva mësimorë që nuk janë parashikuar në këtë program. Banka e pyetjeve dhe teza e provimit duhet të përmbajnë vetëm ato koncepte, njohuri dhe aftësi të trajtuara në këtë program.

Mësuesit që do të përgatisin nxënësit për provimin e Maturës Shtetërore në lëndën e historisë bërthamë, duhet të mbështeten në objektivat e këtij programi orientues, në mënyrë që të aftësojnë nxënësit për të përvetësuar të gjitha njohuritë, konceptet dhe aftësitë e përcaktuara në këtë program. Për këtë qëllim, mësuesi dhe nxënësi duhet të shfrytëzojnë disa materiale burimore.

Përgatitja e nxënësve për provimin e historisë, duhet bërë në mënyrë të vazhdueshme, në mënyrë që nxënësit të sigurojnë përvetësimin cilësor të objektivave mësimorë, koncepteve historike dhe aftësive të përcaktuara në këtë program.

Testi për lëndën “Histori bërthamë” do të ndërtohet në mënyrë të tillë ku të jenë të përfshira të tri nivelet e vështirësisë së pyetjeve: niveli bazë, niveli mesatar dhe niveli i lartë. Njëkohësisht edhe shpërndarja e pikëve në test do të jetë në varësi të përqindjeve që zë çdo nivel. Peshat specifike për çdo nivel do të jenë:

Niveli bazë: 40%

Niveli mesatar: 40%

Niveli i lartë: 20%.

Nxënësit dhe mësuesit duhet të kenë parasysh se linja, e cila ka numrin më të madh të orëve dhe përqindjen më të madhe në programin orientues të Maturës Shtetërore, në test do të përfaqësohet nga një numër më i madh pyetjesh.

Programi është i organizuar sipas këtyre katër rubrikave:

- Udhëzime të përgjithshme.
- Linjat e programit.
- Përshkrimi i linjave dhe objektivat e programit.
- Tabela e peshave.

Literatura e sugjeruar për nxënësit në lëndën “Histori bërthamë”:

- Tekstet e historisë bërthamë për gjimnazin, të miratuara nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës.

Literatura e sugjeruar për mësuesit dhe për hartuesit e testit për lëndën “Histori bërthamë”:

- Tekstet e historisë bërthamë për gjimnazin, të miratuara nga MASH.
- Standardet lëndore të gjimnazit për lëndën “Histori”.
- Programet lëndore të gjimnazit për lëndën “Histori bërthamë”, klasat 10,11,12.
- Udhëzuesi lëndor i gjimnazit për lëndën “Histori”.
- Udhëzuesi për zhvillimin e kurrikulës së re të gjimnazit.

LINJAT E PROGRAMIT

Fusha 1

Qytetërimet në Antikitete dhe Mesjetë

Qytetërimi në parahistori

Qytetërimi botëror në Antikitete (Egjypti, Mesopotamia, Greqia, Roma)

Qytetërimi botëror në Mesjetë (shek. V - XV).

Fusha 2

Qytetërimet moderne dhe bashkëkohore

Qytetërimet në fillimet e historisë moderne

Koha e ndryshimeve thelbësore

Periudha e tronditjeve të mëdha (1914-1945)

Qytetërimet bashkëkohore (1945 deri më sot).

Fusha 3

Historia e shqiptarëve

Parahistoria 100000 vjet - 3500 vjet më parë

Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II - mijëvjeçari I para erës së re)

Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV - XX)

Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939

Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939 -1944)

Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)

Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990- 2008.

PËRSHKRIMI I LINJAVE DHE OBJEKTIVAT E PROGRAMIT

Përshkrimi i përmbajtjes është vendosur në këtë rubrikë të programit për të orientuar hartuesit e testit të lëndës, mësuesit dhe nxënësit në zbrërthimin e objektivave të programit orientues të MSh.

Qytetërimet në Antikitete dhe Mesjetë

Linja 1

Qytetërimi në parahistori

Kjo linjë ka për qëllim të zbulojë dhe të argumentojë evolucionin e shoqërisë njerëzore në parahistori: ndryshimet fizike, veprimtarinë ekonomike, jetën sociale, elementet e para të kulturës dhe të besimit të kësaj shoqërie. Nëpërmjet kësaj linje, nxënës/i,-ja aftësohet si historian në llogaritjen e kohës, në periodizimin e historisë dhe në vlerësimin e burimeve historike.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
1.	Qytetërimi në parahistori	<p>Historia e qytetërimit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ç'kuptojmë me qytetërim? - Periodizimi i parahistorisë. - Shoqëria parahistorike veprimtaria e njeriut (Homo-sapiens) mbi natyrën si një proces evolutiv dhe pasojat që sollin. - Organizimi kronologjik i historisë. - Llogaritja e kohës (pr. K; ps. K), llojet e kalendareve dhe periodizimi i historisë. - Puna me dokumente historike. - Besimi dhe artet në parahistori. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të përdorë saktë këta terma e koncepte kyçe historike: <i>qytetërim, histori e qytetërimit, periodizim, llogaritje e kohës, burime historike, hominid, homo-sapiens, epokë e akullnajave, parahistori, paleolit, mezolit, neolit, eneolit.</i> - Të shpjegojë kuptimin e nocionit <i>qytetërim</i> si tërësi e vlerave materiale e shpirtërore të krijuara përgjatë historisë. - Të përcaktojë shtrirjen kohore të parahistorisë dhe të historisë si dhe periodizimin e tyre. - Të përshkruajë evolucionin e njeriut dhe veprimtarinë e tij deri në krijimin e komuniteteve të para njerëzore (<i>familje, gjini, fis</i>). - Të analizojë veprimtaritë e para ekonomike, zhvillimin e mendimit, të besimit dhe të artit në komunitetet e para njerëzore, si pikënisje e qytetërimit botëror.

Linja 2

Qytetërimi botëror në Antikitet (Egjipti, Mesopotamia, Greqia, Roma)

Kjo linjë ka për qëllim të formojë te nxënës/i,-ja një kulturë të saktë dhe të plotë historike mbi qytetërimet antike të Egjiptit, Mesopotamisë, Greqisë dhe Romës; të formojë bindjen mbi zhvillimin kronologjik të tyre dhe kontributet e qytetërimit paraardhës në qytetërimin pasardhës, duke argumentuar se qytetërimi botëror sot i ka rrënjët në qytetërimin e botës antike.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
2.	Qytetërimi botëror në Antikitet (Egjipti, Mesopotamia, Greqia, Roma)	<p>Qytetërimet e hershme. (Mijëvjeçari IV – II pr. K)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lindja e qytetërimeve të hershme. - Shteti dhe shoqëria në Mesopotami. - Shteti dhe shoqëria në Egjipt. - Kultura dhe besimi në qytetërimet e hershme. <p>Qytetërimet në brigjet e deteve të Mesdheut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lindja dhe përhapja e qytetërimeve në brigjet e deteve të Mesdheut. - Mjedisi dhe zhvillimi i këtyre qytetërimeve. - Qytetërimi grek dhe romak. - Shteti dhe ligji në Greqinë antike. - Shteti dhe ligji në Romën antike. - Shoqëria dhe jeta e përditshme në qytetërimin antik grek dhe romak. - Arti, kultura dhe shkenca në qytetërimin antik grek e atë romak dhe përhapja e tyre. - Besimi në lashtësi. - Ndërprerja e qytetërimit antik në Europë. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të përdorë saktë këta terma e koncepte kyçe historike: <i>mbeturinë lumore, pushtet hyjnor, pushtet zot, pushtet i dhuruar nga zoti, shkrim hieroglif, kuneiform, shkrim fenikas, piramidë, balsamim, mumie, kode, popuj të detit, mure cikloprike, qytet-shtet (polis), koloni, luftë civile, oligarki, demokraci, tirani, kulturë helenistike, patricë, plebenj, skllavopronar, gladiatorë, mbretëri, republikë, triumvirat, principatë, perandori, hark i triumfit, kolose, obelisk, krishterim, dyndje, krizë, shtete romane-gjermanike.</i> - Të përcaktojë rolin e mjedisit në lindjen e qytetërimeve në mes lumenjve dhe në brigjet e deteve. - Të përcaktojë kohën e lindjes dhe të zhvillimit të qytetërimeve në Egjipt dhe në Mesopotami. - Të krahasojë tiparet dhe veçoritë e jetës ekonomike e sociale në Egjipt dhe në Mesopotami. - Të identifikojë tiparet e organizimit shtetëror dhe karakteristikat e tij në Mesopotami dhe në Egjipt. - Të vlerësojë rolin historik të kodit të Hamurabit. - Të përshkruajë zhvillimin kulturor, artin dhe shkencën që arritën qytetërimet në Egjipt dhe në Mesopotami. - Të evidentojë veçoritë e shkrimit

			<p>në Egjipt, Mesopotami dhe Feniki.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë evolucionin politik të qytet-shteteve të Athinës dhe të Spartës. - Të vlerësojë demokracinë antike dhe kufizimet e saj. - Të dallojë veçoritë e jetës athinase nga ajo spartane. - Të vlerësojë tiparet e kulturës greke dhe helenistike. - Të përcaktojë kronologjikisht evolucionin e shtetit në Romë (mbretëri, republikë, principatë, perandori). - Të analizojë krijimin e së drejtës romake si një prej legjislacioneve më të rëndësishme për jurisprudencën botërore. - Të krijojë saktë nocionin qytetar romak, të drejtat e detyrat e tij. - Të krahasojë evolucionin politik të institucioneve greke dhe romake, duke argumentuar ndryshimin ndërmjet tyre. - Të shpjegojë tiparet e jetës shoqërore në qytetërimin grek dhe romak. - Të evidentojë rolin e gruas në qytetërimin grek e romak. - Të dallojë arritjet në kulturën, artin e shkencën në qytetërimin grek e romak. - Të përshkruajë ndikimin e kulturës greko-romake në Iliri. - Të tregojë veçoritë e besimit hebre, pagan e kristian. - Të analizojë shkaqet e ndërprerjes së qytetërimin antik dhe lindjen e një qytetërimi të ri. - Të përcaktojë rolin historik të këtyre figurave historike: Mene, Ramsesi III, Sargoni, Hamurabi, Davidi, Homeri, Dragoni, Soloni, Klisteni, Perikliu, Filipi, Aleksandri, Romuli dhe Remi, Jul Cezari, Oktaviani, Spartaku,
--	--	--	--

			Jezuiti, Kostandini i madh, Teodosi, Atila.
--	--	--	--

Linja 3

Qytetërimi botëror në Mesjetë (shek. V – XV)

Kjo linjë ka për qëllim të shpjegojë, të analizojë dhe të krijojë një botëkuptim të plotë mbi qytetërimin mesjetar. Linja synon të tregojë thelbin ekonomik, politik e fetar të këtij qytetërimi, evolucionin e tij, si dhe rolin e qyteteve në zhvillimin e elementeve të reja, të cilat paraprijnë lindjen e qytetërimit të ri modern.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
3.	Qytetërimi botëror në Mesjetë (shek. V - XV)	<p>Qytetërimet botërore në Mesjetë. (shek. V – X)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiparet e qytetërimit bizantin. - Kultura, arti dhe besimi në qytetërimin bizantin. - Shteti dhe ligji në qytetërimin bizantin. - Tiparet e organizimit shtetëror e ekonomik në qytetërimin bizantin. - Kodi i Justinianit. - Tiparet e qytetërimit arab, organizimi shoqëror, ekonomik dhe kulturor. - Papati dhe Perandoria e Shenjtë Romake. <p>Evolucion i qytetërimeve mesjetare. (shek. X – XV)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ndryshimet në qytetërimin mesjetar europian. - Feudalizmi në formën e tij klasike. - Lindja e qyteteve, zhvillimi i tregtisë, ndryshimet në strukturën shoqërore dhe në mënyrën e jetesës. - Marrëdhëniet midis qytetërimit arab dhe atij europian. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të përdorë saktë këta terma e koncepte kyçe historike: <i>trashëgimi greko-romake, epokë e errët, mesjetë, perandori bizantine, islam, islamizëm, allah, kalif, kuran, ndarje e kishës, parime islame, parime kristiane, vend i shenjtë, kryqëzatë, feudalizëm, feud, fisnik, vasal, vasalitet, bujkrob, detyrime, çiflig, karta e madhe e lirive, monarki e kufizuar, sistem feudalo - ushtarak, qytet, konflikt, komunë, shtresë qytetare, pronja, sulltan, spahi, timar, vetëqeverisje, jeniçer.</i> - Të vlerësojë tiparet e qytetërimit bizantin, shkaqet e lindjes, organizimin shoqëror, politik e ekonomik. - Të argumentojë shkaqet e ndarjes së kishës kristiane. - Të gjykojë mbi artin dhe kulturën bizantine. - Të shpjegojë rolin e kodeve të Justinianit në qytetërimin botëror. - Të analizojë tiparet e qytetërimit arab dhe ndikimin e tij në Evropë. - Të argumentojë autoritetin papal në Evropën mesjetare (konflikti papë-perandor).

		<ul style="list-style-type: none"> - Krijimi i monarkive të centralizuara në Europë. - Monarkia angleze. - Monarkia franceze. - Perandoria Osmane. - Organizimi politik dhe ekonomik i Perandorisë Osmane. - Kultura në qytetërimin mesjetar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të shpjegojë dhe të analizojë thelbin e feudalizmit, tiparet e tij në fushën politike dhe ekonomike. - Të analizojë shoqërinë mesjetare dhe shtresëzimet e saj (<i>hierarkia feudale, fshatari i lirë, bujkrobi, shoqëria qytetare</i>). - Të përcaktojë evolucionin e shtetit në Mesjetë. - Të vlerësojë rolin e qyteteve mesjetare në zhvillimin ekonomik, shoqëror, politik dhe kulturor të shoqërisë mesjetare. - Të gjykojë mbi kryqëzatat dhe pasojat e tyre. - Të përcaktojë evolucionin e shtetit mesjetar (krijimi i shtet-kombeve apo i shteteve kombëtare). - Të krahasojë veçoritë e monarkisë angleze me atë franceze. - Të përshkruajë rrugën e formimit të Perandorisë Osmane, organizimin shtetëror dhe ekonomik. - Të evidentojë zhvillimin dhe rëndësinë e artit, kulturës, arsimit dhe shkencës në Mesjetë.
--	--	---	--

Qytetërimet moderne dhe bashkëkohore

Linja 4

Qytetërimet në fillimet e historisë moderne

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: “Bota e re”, *reformacion*, *kundërreformacion*, *protestantizëm*, *kalvinizëm*, *ndarje fetare*, *ndryshimet sociale dhe shoqërore në shek. XVI-XVII*.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
4.	Qytetërimet në fillimet e historisë moderne	Ndryshimet në qytetërimet botërore <ul style="list-style-type: none"> - Europa drejt njohjes së “Botës së re”: Rrethanat e favorshme tekniko-shkencore dhe ekonomiko-politike nxisin zbulimet gjeografike. - Në kërkim të rrugëve të reja: zbulimet e mëdha gjeografike. - Kultura dhe shoqëria vendëse (<i>acteke, inke</i>). - Ndryshimet fetare në Europë. - Rrënjët e Reformacionit, doktrina protestante, përfaqësuesit kryesorë. - Kundërreforma katolike dhe karakteri relativ i saj. - Shoqëria, mënyra e jetesës në shek. XVI-XVII. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të analizojë faktorët historikë që nxitën zbulimet e mëdha gjeografike. - Të gjykojë rrjedhojat e zbulimeve të mëdha gjeografike. - Të argumentojë lëvizjen protestante. - Të përcaktojë rolin e Luterit, Zvinglit e Kalvinit në lëvizjen protestante. - Të vlerësojë rolin e protestantizmit në ndryshimet në Europë. - Të listojë vendimet e Koncilit të Trentos. - Të përcaktojë ndryshimet sociale – shoqërore që ndodhën gjatë shek. XVI – XVII.

Linja 5**Koha e ndryshimeve thelbësore**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *absolutizëm, kolonializëm, iluminizëm, revolucion, revolucion politik, revolucion i lavdishëm, revolucion social, luftë civile, protektorat, restaurim, kompromis, kushtetutë, Deklaratë e të Drejtave të Njeriut, liri, barazi, vëllazëri, komb-shtet, liberalizëm, konservatorizëm, legjitimitet.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
5.	Koha e ndryshimeve thelbësore	<p>Ndryshimet në kulturën politike dhe në ekonominë europiane</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kultura politike dhe shtetet moderne: Absolutizmi në Francë, Iluminizmi. <p>Revolucionet dhe ideologjitë e reja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Revolucionet në Angli, Amerikë e Francë) - Revolucioni anglez: shkaqet e fillimit, etapat, Revolucioni i Lavdishëm, triumfi i parlamentarizmit. - Revolucioni amerikan: pavarësia e kolonive angleze në Amerikën e Veriut, konflikti i 13 kolonive angleze me Anglinë, shpallja e kushtetutës amerikane, lufta civile. - Revolucioni francez, fazat e tij, Deklarata mbi të Drejtat e Njeriut dhe Qytetarit. - Periudha Napoloniane e Francës, Europa pas rënies së tij (Kongresi i Vjenës). 	<ul style="list-style-type: none"> - Të listojë tiparet e absolutizmit në Francë. - Të argumentojë faktorët që nxitën revolucionin francez. - Të rendisë reformat e ndërmarra nga N. Bonoparti. - Të analizojë ndikimet e reformave të N. Bonapartit në qytetërimin europian. - Të listojë idetë themelore iluministe që lanë gjurmë në historinë europiane. - Të analizojë vlerat e Aktit të të Drejtave të Njeriut (Bill of Rights), të miratuara nga parlamenti anglez. - Të vlerësojë kushtetutën amerikane dhe risitë që solli në qytetërimin botëror. - Të analizojë shkaqet dhe rrjedhojat e Luftës Civile në ShBA. - Të listojë vendimet e Kongresit të Vjenës. - Të evidentojë ndryshimet politike që pësoi Europa pas vendimeve të Kongresit të Vjenës.

Linja 6**Periudha e tronditjeve të mëdha (1914-1945)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *demokraci, marksizëm, leninizëm, komunizëm, diktaturë e proletariatit, ekonomi socialiste, fashizëm, antisemitizëm, nazizëm, imperializëm, social-demokraci, racizëm, ekonomi, krizë ekonomike globale, kurs i ri.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
6.	Periudha e tronditjeve të mëdha 1914-1945	<p>Fillimet e krizave të shek. XX-të. Lufta dhe paqja (1914-1920)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkaqet dhe preteksti për fillimin e Luftës së Parë Botërore. Përfundimi i luftës, Konferenca e Paqes, karakteri dhe vendimet. <p>Qytetërimet midis dy luftërave botërore.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diktaturat e majta dhe të djathta. - BRSS nën Stalinin. - Fashizmi në Itali. - Ardhja në pushtet e nazistëve në Gjermani. - Politika e ShBA-së për të dalë nga kriza ekonomike (Rusvelli). <p>Lufta e Dytë Botërore (1939-1945)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkaqet e fillimit të Luftës së Dytë Botërore. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të analizojë shkaqet që çuan në fillimin e Luftës së Parë Botërore. - Të gjykojë mbi vendimet e Konferencës së Paqes në Paris. - Të analizojë tiparet e diktaturës së proletariatit të vendosur në Rusi (1917-1924). - Të analizojë tiparet e diktaturave të djathta (fashizmit dhe nazizmit). - Të krahasojë tiparet e sistemeve totalitare të majta dhe të djathta, duke bërë dallimet midis tyre; - Të përshkruajë masat e marra nga Ruzvelli për nxjerrjen e ShBA-së nga kriza. - Të përcaktojë shkaqet e fillimit të Luftës së Dytë Botërore.

Linja 7

Qytetërimet bashkëkohore (1945 deri më sot)

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *Luftë e Ftohtë, perde e hekurt, tensioni Veri-Jug, superfuqi, bllok, denazistifikim, çmilitarizim, kursi i brezit të ri, neokonservatorizëm, globalizëm, “glasnost”, “perestrojkë”, integrim, integrim euro-atlantik, euroskepticizëm, integrim rajonal, grup etnik, konflikt etnik, demokratizim, zgjedhje të lira, sistem shumëpartiak* etj.

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
7.	Qytetërimet bashkëkohore	Qytetërimi botëror në periudhën 1945-1990 <ul style="list-style-type: none">- Konferenca e Paqes.- Krijimi i OKB-së, arsytet dhe qëllimi i saj.- Fillimi i Luftës së Ftohtë.- Krijimi i dy superfuqive (ShBA dhe BRSS).- Veçoritë e ekonomisë në BRSS gjatë periudhës së Gorbaçovit.- Veçoritë e ekonomisë në ShBA-së gjatë periudhës së Kenedit dhe Reganit. Fitorja e demokracisë <ul style="list-style-type: none">- Bashkimi Europian: hapat e mëtejshëm drejt integritimit europian.	<ul style="list-style-type: none">- Të listojë vendimet e Konferencës së Paqes pas Luftës së Dytë Botërore.- Të gjykojë mbi mënyrën e organizimit të OKB-së.- Të analizojë konfrontimin midis dy blloqeve në kuadër të Luftës së Ftohtë.- Të gjykojë mbi reformat e ndërmarra nga Kenedi dhe Regani në ShBA.- Të gjykojë mbi reformat e Gorbaçovit dhe pasojat e tyre.- Të argumentojë shkaqet e revolucioneve demokratike në Europën Lindore.- Të analizojë rolin e organeve të BE-së dhe parimet themelore të saj.

Historia e shqiptarëve

Linja 8

Parahistoria 100000 vjet - 3500 vjet më parë

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *Arkeologjia dhe parahistoria shqiptare; popullsia paleolitike në trojet shqiptare; qytetërimi neolit; Nga epoka e gurit te metalet.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
8.	Parahistoria 100000 vjet – 3500 vjet më parë	<ul style="list-style-type: none">- Arkeologjia dhe parahistoria shqiptare.- Popullsia paleolitike në trojet shqiptare.- Qytetërimi neolit.- Nga epoka e gurit te metalet.	<ul style="list-style-type: none">- Të shpjegojë konceptet: <i>parahistori, historia, parailirë, protoilirë, paleolit, neolit, eneolit, periudha e hekurit, pellazg, palafit, tuma.</i>- Të përcaktojë tiparet, dukuritë e zhvillimit dhe të evolucionit të çdo etape historike.

Linja 9

Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II – mijëvjeçari I para erës së re)

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *Etnogjeneza dhe trojet ilire në Ballkan, jeta ekonomike e shoqërore e ilirëve, kolonitë helene dhe ilirët, Shteti i Epirit, Mbretëria Dardane, Roma dhe Iliria.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
9.	Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II – mijëvjeçari I para erës së re)	<ul style="list-style-type: none">- Etnogjeneza dhe trojet ilire në Ballkan.- Jeta ekonomike dhe shoqërore e ilirëve.- Kolonitë helene dhe ilirët.- Shteti i Epirit.- Mbretëria Dardane.- Roma dhe Iliria.	<ul style="list-style-type: none">- Të shpjegojë konceptet: <i>etnogjenezë, koloni helene, provinca, Lidhja Epirote.</i>- Të listojë qytetërimet ilire më të zhvilluara.- Të listojë burimet kryesore mbi etnogjenezën ilire.- Të përcaktojë hapësirën e fiseve ilire.- Të përcaktojë kohën, hapësirën e shtrirjes, tiparet e zhvillimit dhe kushtet historike të formimit të shteteve ilire.- Të përshkruajë shkaqet e luftërave iliro-romake dhe ndikimin e tyre në Iliri.

Linja 10**Shqipëria mesjetare (Shek V – XIV)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këtë terma dhe koncepte kyçe: *Mesjeta e hershme arbërore (shek. V-X); Arbëria (Shqipëria mesjetare) mes Lindjes dhe Perëndimit (jeta politike në shek. XI-XIV); prona feudale dhe jeta qytetare në Arbëri (Shqipëria mesjetare); organizimi politik në mesjetën e vonë (shek. XIV-XV); përhapja e krishterimit dhe e organizimit kishtar; arsimit, arti dhe kultura në Arbëri (Shqipëria mesjetare); Iliria, Arbëria, Shqipëria - vazhdimësi etnokulturore.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
10.	Shqipëria mesjetare (shek V – XIV)	<ul style="list-style-type: none"> - Pasojat e përfshirjes së Ilirisë nën Bizant dhe ndikimet e dyndjeve sllave në Ilirinë e veriut. - Principatat e shekujve XII-XIII. - Marrëdhëniet feudale dhe pronësia tokësore në Arbëri (Shqipëria mesjetare). - Jeta qytetare në Arbëri (Shqipëria mesjetare). - Principatat e shekujve XIV-XV. - Përhapja e krishterimit dhe e organizimit kishtar. - Arsimit, dhe letërsia në Arbëri (Shqipëria mesjetare). - Iliria, Arbëria, Shqipëria – vazhdimësi etnokulturore. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të shpjegojë konceptet: <i>Bizant, metropol i Ilirikut, asimilim, qytete komuna, principata, korporata, Mbretëria e Arbrit.</i> - Të përshkruajë kohën dhe pasojat e dyndjeve dhe të pushtimeve të huaja në Arbërinë mesjetare. - Të identifikojë kohën e principatave dhe të përcaktojë elementet shtetërore dhe rëndësinë e tyre. - Të përshkruajë gjendjen fetare në Arbërinë mesjetare. - Të shprehë treguesit dhe nivelin e zhvillimit të arsimit dhe të letërsisë në mesjetë. - Të argumentojë lidhjet e vazhdimësisë midis pellazgëve, ilirëve dhe arbërve.

Linja 11**Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV – XX)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këtë terma dhe koncepte kyçe: *Ardhja e osmanëve në Ballkan; rezistenca ballkano-shqiptare; besëlidhja shqiptare, formimi i shtetit dhe institucionet e tij; veprimet luftarake, marrëdhëniet ndërkombëtare dhe rëndësia e epokës së Skënderbeut; jeta ekonomike, sociale e kulturore gjatë sundimit osman në Shqipëri; rezistenca e shqiptarëve, pashallëqet shqiptare; Rilindja Kombëtare: lufta për tërësinë tokësore dhe autonominë shqiptare; përpjekjet për gjuhë, arsim e kulturë gjatë Rilindjes Kombëtare.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
11.	Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV – XX)	<ul style="list-style-type: none"> - Koalicionet ballkanike antiosmane gjatë shek. XIV dhe rezultatet e tyre. - Besëlidhja shqiptare dhe shteti i Skënderbeut. - Politika e jashtme e Skënderbeut dhe rëndësia e epokës së Skënderbeut. - Jeta ekonomike, sociale e kulturore gjatë sundimit osman në Shqipëri. - Pashallëqet shqiptare. - Rilindja Kombëtare. - Veprimtaria e Lidhjes së Prizrenit për autonomi dhe tërësi territoriale. - Përpjekje për gjuhë, arsim e kulturë gjatë Rilindjes Kombëtare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të analizojë shkaqet e formimit dhe elementet e shtetit të Skënderbeut. - Të tregojë disa reforma të pashallarëve shqiptarë për forcimin e pashallëkut si shtet autonom. - Të përshkruajë programin e Rilindjes Kombëtare. - Të përshkruajë tiparet e jetës arsimore, kulturore të shqiptarëve gjatë sundimit osman. - Të analizojë veprimet e Lidhjes së Prizrenit për tërësi territoriale dhe autonomi.

Linja 12**Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *Pavarësia e Shqipërisë, luftërat ballkanike dhe qëndrimi i Fuqive të Mëdha; Principata e Vidit, Kryengritja e Shqipërisë se Mesme dhe lëvizja "Vorio-epirote"; shqiptarët në Luftën e Parë Botërore, veçoritë e pushtimit dhe lëvizja kombëtare; Kongresi i Durrësit dhe Kongresi i Lushnjës. çështja shqiptare në Konferencën e Paqes; vendi dhe roli i lëvizjes kombëtare shqiptare në viset e ish-Jugosllavisë dhe në Çamëri në vitet 1913-1925; zhvillimet politike në vitet 1920-1924. statusi i Shqipërisë në marrëdhëniet ndërkombëtare; krijimi i Republikës Shqiptare; Mbretëria Shqiptare, organizimi i saj juridik, social dhe ekonomik; marrëdhëniet ndërkombëtare të mbretërisë.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
12.	Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939	<ul style="list-style-type: none"> - Veprimtaria e Qeverisë së Vlorës 1912-1914. - Vendimet e Konferencës së Ambasadorëve në Londër për Shqipërinë. - Shqipëria nën regjimin e princ Vidit. - Traktati i Fshehtë i Londrës në vitin 1915 dhe Kongresi i Durrësit. - Çështja shqiptare në Konferencën e Paqes në Paris (pas Luftës së Parë Botërore). - Kongresi i Lushnjës dhe qeveria e Sulejman Delvinës. - Republika shqiptare në vitet 1925-1928. - Monarkia shqiptare në vitet 1928-1939. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të listojë datat e rëndësishme të historisë kombëtare 1912-1939. - Të shpjegojë konceptet: <i>shtet sovran, Komision Ndërkombëtar i Kontrollit, statut, statut organik, Këshill i Lartë, Këshill Kombëtar.</i> - Të përshkruajë dhe të analizojë rrugën e krijimit, zhvillimit dhe sfidat e shtetit shqiptar nga viti 1912-1939. - Të analizojë pozitën ndërkombëtare të Shqipërisë gjatë qeverisjes së I. Qemalit, princ Vidit, F. Nolit, A. Zogut. - Të shpjegojë përmbajtjen e statuteve apo kushtetutave të viteve 1920-1928. - Të listojë, të krahasojë dhe të analizojë disa reforma të ndërmarra gjatë viteve 1913;1914;1925-1939. - Të shpjegojë përmbajtjen e Traktatit të Fshehtë të Londrës, Konferencës së Paqes së Parisit, Kongresit të Durrësit, Kongresit të Lushnjës.

Linja 13

Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939-1944)

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këtë terma dhe koncepte kyçe: *Pushtimi italian dhe fillimet e rezistencës shqiptare në vitet 1939-1941; rezistenca ndaj pushtuesit italian në vitet 1942-1943; përpjekjet e shqiptarëve për bashkim; pushtimi gjerman dhe rezistenca ndaj tij në periudhën shtator 1943 - maj 1944; lufta për çlirimin e plotë të vendit në periudhën maj - nëntor 1944 dhe rezultatet e saj; Kosova e Çamëria gjatë Luftës II Botërore.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
13.	Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939-1944)	<ul style="list-style-type: none"> - Sulmi fashist italian i 7 prillit, administrata shtetërore dhe rezistenca gjatë pushtimit italian në vitet 1939-1943. - Pushtimi gjerman dhe ngritja e aparatit administrativ. - Platforma politike e PKSh-së, Ballit Kombëtar, Legalitetit, Konferencës së Pezës dhe Konferencës së Mukjes gjatë Luftës Antifashiste. - Kongresi i Përmetit dhe çlirimi i plotë i Shqipërisë. - Kosova gjatë Luftës II Botërore. - Çamëria gjatë Luftës II Botërore. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të shpjegojë konceptet: <i>ultimatum, agresion fashist, Front Antifashist, këshill, çetë, PKSh, Lëvizja e Legalitetit, Dekalog, Asamble Kushtetuese, pavarësi relative, Këshill i Përgjithshëm, Komitet Antifashist.</i> - Të identifikojë kohën dhe rolin e personazheve në ngjarjet historike gjatë Luftës Antifashiste, si: Mujo Ulqinak, Abaz Kupi, Myslim Peza, Enver Hoxha, Mithat Frashëri, Qemal Stafa, Vasil Laçi, Shevqet Verlaci, Rexhep Mitrovica. - Të identifikojë datat, duke i lidhur me ngjarjet përkatëse, si: 7 prill 1939; 12 prill 1939; 16 shtator 1942; 16 tetor 1943; 3 gusht 1943; 24-28 maj 1944; 17 nëntor 1944; 29 nëntor 1944. - Të analizojë rrethanat e pushtimit nazifashist dhe qëndrimin e shqiptarëve ndaj tij. - Të listojë vendimet e konferencave gjatë Luftës dhe programet e forcave politike të Luftës. - Të analizojë vendimet e konferencave gjatë Luftës dhe programet e forcave politike të Luftës. - Të argumentojë karakterin dhe rëndësinë e Luftës ANC për shqiptarët brenda dhe jashtë kufijve politikë të Shqipërisë.

Linja 14**Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *Vendosja e regjimit komunist; politika e brendshme e tij në vitet 1945-1990; krijimi i ekonomisë së centralizuar shtetërore; politika e Jashtme e Shqipërisë në vitet 1945-1990; arsimit, shkenca, kultura, arti e sporti në vitet 1945-1990; qëndresa antikomuniste dhe emigracioni politik pas Luftës II Botërore; Kosova dhe shqiptarët në Republikën e Jugosllavinë.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
14.	Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)	<ul style="list-style-type: none"> - Vendosja e regjimit dhe e institucioneve komuniste. - Reformat e para të tranzicionit komunist dhe forcimi i tipareve diktatoriale të shtetit komunist. - Krijimi i ekonomisë së centralizuar shtetërore. - Politika e jashtme e Shqipërisë në vitet 1945-1990. - Arsimit, shkenca, kultura, arti e sporti në vitet 1945-1990. - Qëndresa antikomuniste brenda dhe jashtë Partisë së Punës. - Kosova dhe shqiptarët në Republikën e Jugosllavisë. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të përshkruajë disa reforma ekonomike gjatë regjimit komunist. - Të analizojë orientimin dhe politikat e jashtme të shtetit shqiptar në periudha të ndryshme të historisë nga viti 1944 deri në vitin 1990. - Të analizojë dhe të argumentojë rolin e zhvillimeve politike, ekonomike, kulturore, ideologjike ndërkombëtare në zhvillimet e brendshme në Shqipëri. - Të analizojë liritë dhe të drejtat e njeriut sipas kushtetutave komuniste. - Të përshkruajë format dhe rezultatet e qëndresës antikomuniste. - Të analizojë dhe të argumentojë platformat shtetërore diskriminuese në Jugosllavi.

Linja 15**Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990 - 2008**

Kjo linjë ka për qëllim të prezantojë këta terma dhe koncepte kyçe: *Përmbysja e diktaturës komuniste dhe hedhja e hapave të parë të demokracisë; vendosja e shtetit të së drejtës dhe e ekonomisë së tregut; politika e jashtme e shtetit demokratik shqiptar dhe orientimi integrues në Europë në vitet 1990-2008; krizat në demokracinë e re shqiptare dhe kapërcimi i tyre; Kosova në vitet 1990-2008.*

Nr	Linja	Përshkrimi i përmbajtjes	Objektiva
15.	Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990- 2008	<ul style="list-style-type: none"> - Lëvizja e dhjetorit të vitit 1990 dhe shpallja e pluralizmit politik. - Vendosja e demokracisë. - Vendosja e shtetit të së drejtës dhe e ekonomisë së tregut. - Integrimi European i Shqipërisë. - Pranimi në NATO dhe nënshkrimi i MSA-së. - Liberalizimi i vizave. - Sfidat e demokracisë shqiptare dhe skemat piramidale. - Kompromisi politik i vitit 1997. Kriza politike e shtatorit 1998. 	<ul style="list-style-type: none"> - Të analizojë rolin dhe kërkesat studentore në shpalljen e pluralizmit. - Të evidentojë problemet dhe sfidat e demokracisë në Shqipëri. - Të listojë hapat drejt integrimit european të Shqipërisë dhe rëndësinë e tyre. - Të analizojë kuptimin e skemat piramidale, rolin e tyre negativ në ekonomi. - Të shpjegojë ngjarjet që çuan drejt stabilizimit të jetës politike në vend.

TABELA E PESHAVE SIPAS FUSHAVE

Nr.	Fusha	Ndarja e peshave në orë	Ndarja e peshave në %
1.	Historia e qytetërimeve në antikitet dhe në mesjetë	8	10
2.	Historia e qytetërimeve moderne dhe bashkëkohore	27	30
3.	Historia e shqiptarëve	53	60
Totali		88	100

TABELA E PESHAVE SIPAS LINJAVE

Nr.	Linja	Ndarja e peshave në orë	Ndarja e peshave në %
1.	Qytetërimi në parahistori	1	1
2.	Qytetërimi botëror në antikitet (Egjipti, Mesopotamia, Greqia, Roma)	4	4
3.	Qytetërimi botëror në mesjetë (shek. V – XV)	3	3
4.	Qytetërimet në fillimet e historisë moderne	4	5
5.	Koha e ndryshimeve thelbësore	9	10
6.	Periudha e tronditjeve të mëdha (1914-1945)	7	8
7.	Qytetërimet bashkëkohore (1945 deri më sot)	7	8
8.	Parahistoria (100000 vjet – 3500 vjet më parë)	4	5
9.	Qytetërimi ilir (mijëvjeçari II – mijëvjeçari I para erës së re)	6	7
10.	Shqiptarët gjatë sundimit osman (shek. XV – XX)	8	9
11.	Shteti i pavarur shqiptar në vitet 1912-1939	8	9
12.	Shqiptarët gjatë Luftës II Botërore (1939-1944)	8	9
13.	Shqipëria gjatë regjimit komunist (1945-1990)	6	7
14.	Shndërrimet demokratike në Shqipëri gjatë viteve 1990- 2008	7	8
15.	Parahistoria (100000 vjet – 3500 vjet më parë)	6	7
Totali		88	100%